

KUNTAINFO

Helsinki 21.2.2011

2 / 2011

Pitkäaikaista laitoshoidtoa, asumispalveluja tai perhehoitoa tarvitsevien henkilöiden oikeus vaihtaa kotikuntaa ja asuinpaikkaa

Kotikuntalakia (201/1994) ja sosiaalihuoltolakia (710/1982) on muutettu 1.1.2011 voimaan tulleilla laeilla (1377/2010 ja 1378/2010). Lakimuutosten tavoitteena on, että perustuslaissa säädetty yksilön oikeus vapaasti valita oma asuinpaikkansa toteutuisi nykyistä paremmin erityisesti vanhusten ja vammaisten henkilöiden osalta. Vapaus liikkua maassa ja valita siellä asuinpaikkansa on perustuslain 9 §:ssä taattu perusoikeus. Lakimuutosten tavoitteena on myös turvata perustuslain 6 §:ssä säädettyä ihmisten oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun ja tukea sitä, etteivät ihmiset joutuisi eriarvoiseen asemaan terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lisäksi lainmuutoksella pyritään parantamaan vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 19 artiklan mukaisten oikeuksien toteutumista. Artiklan mukaan sopimuspuolet tunnustavat kaikkien vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen oikeuden elää yhteisössä, jossa heillä on muiden kanssa yhdenvertaiset valinnanmahdollisuudet. Uusia säännöksiä sovellettaessa on kiinnitettävä huomiota myös perustuslain 19 §:n takaamaan oikeuteen sosiaaliturvaan ja välttämättömään huolenpitoon.

Kotikuntalain uuden 3 a §:n mukaan pitkäaikaisessa eli yli vuoden kestävässä hoitosuhteessa kotikuntansa ulkopuolella asuvalla on kotikunnan valintaoikeus. Oikeus koskisi henkilöä, joka on viranomaispäätöksellä sijoitettu laitoshoidtoon, perhehoitoon tai asumaan asumispalvelujen avulla muun kuin kotikuntansa alueella.

Sosiaalihuoltolakiin on lisätty uusi 16 a §, jonka mukaan henkilöllä, joka ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi ei kykene asumaan itsenäisesti, on oikeus hakea palveluja ja hoitopaikkaa myös muusta kuin kotikunnastaan. Kunnan tulee käsitellä hakemus, arvioida hakijan palvelutarve ja tehdä palvelujen myöntämisestä päätös. Saatuaan palveluja ja hoitopaikkaa koskevan päätöksen hakija voi muuttaa kyseiseen kuntaan.

Kotikunnan valintaoikeus koskisi käytännössä lähinnä henkilöitä, jotka tarvitsevat uudessa kunnassa asuakseen laitoshoidtoa, perhehoitoa tai sijoitusta palveluasumisyksikköön.¹ Henkilöt, jotka asuvat omassa vuokra- tai omistusasunnossa eivät lähtökohtaisesti kuulu lain soveltamisen piiriin.

¹ Tässä yhteydessä asumispalveluilla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain (380/1987) ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisia asumispalveluja.

Kuitenkaan ei edellytetä, että henkilön olisi jo nykyisessä kotikunnassaan asuessaan oltava esimerkiksi laitoshoidossa, jotta hän voisi käyttää mahdollisuutta hakeutua toiseen kuntaan uusien säännösten nojalla. Hakemusmenettelyä voidaan soveltaa myös tilanteessa, jossa henkilö on toistaiseksi kyennyt asumaan kotonaan esimerkiksi omaishoidon tuen avulla, mutta hänen olosuhteensa ovat nopeasti muuttumassa siten, että hän on sosiaalihuoltolain 16 a §:ssä tarkoitettujen palvelujen tarpeessa. Usein esimerkiksi iäkkään henkilön muutttoa lähemmäs omaisia tulee pohdittavaksi siinä vaiheessa, kun heikentynyt toimintakyky tai muuttuneet elämänolosuhteet alkavat tehdä kotona asumisen vaikeaksi.

Muutto kunnasta toiseen voi tapahtua aivan tavallisena muuttona, jos henkilöllä ei ole tarvetta ympärivuorokautiselle hoidolle tai palveluille, ja hän pystyy muuttamaan omatoimisesti. Kotikunta voi vaihtua muuton yhteydessä ilman erityisiä menettelyjä myös esimerkiksi silloin, jos muuton syynä ei ole pääasiassa hoito perhehoidossa tai laitoshoidossa taikka asuminen asumispalvelujen avulla, vaan syynä ovat esimerkiksi perhesuhteet. Sosiaalihuoltolain 16 a §:ssä tarkoitettu menettely on tarkoitettu turvaamaan sellaisten henkilöiden mahdollisuuksia siirtyä uudelle paikkakunnalle, joille muuttaminen ei muilla keinoin ole mahdollista.

Sosiaalihuoltolain 42 b §:ssä on säännökset kuntien välisistä vastuusuhteista ja palvelujen kustannuksia koskevasta laskutusoikeudesta kotikunnan vaihduttua. Uusi kotikunta vastaa palvelujen järjestämisestä. Aiempi kotikunta vastaa palveluista ja niiden välttämättömistä, palvelutarpeen mukaisista ja palvelusuunnitelmaan kirjatuista liitännäispalveluista aiheutuvista kustannuksista uudelle kotikunnalle niin kauan kuin henkilö on näiden palvelujen piirissä, jolleivät kunnat keskenään toisin sovi. Uusi kotikunta voi lisäksi järjestää henkilölle hoitosuhteeseen ja asumiseen liittymättömiä muita palveluja. Uusi kotikunta vastaa näiden palvelujen samoin kuin henkilön tarvitsemien, jatkuvaiseen hoitoon liittymättömien palvelujen kustannuksista oman järjestämisvastuunsa perusteella normaalien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevien säännösten ja periaatteiden mukaisesti.

Tämän ohjeen mukaista menettelyä esimerkiksi kustannusten määrittelyssä ja laskuttamisesta suositellaan käytettäväksi aina, mikäli kuntien välisellä sopimuksella ei ole sovittu muusta menettelystä.

1. OIKEUS KOTIKUNNAN VALINTAAN ASUTTAESSA MUUSSA KUIN KOTIKUNNASSA

Kotikuntalain uuden 3 a §:n mukaan henkilö, joka on sijoitettu perhehoitoon, laitoshoitoon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen muun kuin kotikuntansa alueelle, voi kotikuntalain 3 §:n 2 kohdan niin sanotun rajoitussäännöksen estämättä valita uudeksi kotikunnakseen sen kunnan, jonka alueella olevassa toimintayksikössä tai asunnossa hän asuu. Valinnalle ei tarvitse esittää perusteluja. Valintaoikeuden käyttäminen edellyttää, että hoidon tai asumisen arvioidaan kestävän tai on kestänyt yli vuoden.

Kotikuntalain pääsääntö, jonka mukaan henkilön kotikunta ei muutu, jos asuminen toisessa kunnassa johtuu pääasiassa hoidon tai huollon tarpeesta, jää edelleen voimaan. Lainkohdan sanamuotoa on kuitenkin täsmennetty. Lakimuutos antaa henkilölle oikeuden valita kotikunnakseen tosiasiallinen

asuinkuntansa. Jos hän ei tätä valintaoikeuttaan käytä, kotikunta säilyy entisenä kotikuntalain pääsäännön mukaan.

Sosiaalihuoltolain 42 a §:ssä todetaan, että henkilön käyttäessä kotikuntalain 3 a §:ssä säädettyä kotikunnan valintaoikeuttaan, palveluja koskeva järjestämisvastuu siirtyy muuttopäivästä uudelle kotikunnalle. Henkilön tulee kotikuntalain 7 §:n mukaan ilmoittaa valintaoikeuden käyttämisestä välittömästi maistraatille. Muuttopäivä on kotikuntalain 10 §:n 2 momentin mukaan ilmoituksen saapumispäivä.

Henkilön on esitettävä maistraatille selvitys siitä, että hänen asumisensa toisessa kunnassa johtuu viranomaisen päätöksellä tehdystä asumispalveluihin tai hoitoon sijoittamisesta, ja että hoidon tai asumisen arvioidaan kestävän tai se on kestänyt yli vuoden. Kirjallisen selvityksen henkilölle edelleen maistraattiin toimitettavaksi voi antaa esimerkiksi se uuden kunnan toimintayksikkö tai viranhaltija, joka on vastuussa hoidon järjestämisestä tässä kunnassa.

2. MUUTTO TOISEEN KUNTAAN

2.1 Asian vireille tulo

Sosiaalihuoltolain 16 a §:n mukaan henkilö, joka haluaa muuttaa toisen kunnan asukkaaksi, mutta tarvitsee siellä asuakseen laitoshoidoa, perhehoitoa tai asumispalveluita, voi hakea tämän kunnan sosiaalipalveluja ja hoitopaikkaa samoin perustein kuin jos olisi kunnan asukas. Henkilön ei tarvitse esittää muutolle mitään perusteluja. Myös henkilö, joka on omatoimisesti hakeutunut hoitoon muualle kuin kotikuntaansa, eikä kotikunta ole tässä yhteydessä muuttunut, voi hakea tosiasiallisesta asuinkunnastaan palveluja sosiaalihuoltolain 16 a §:n mukaisesti.

Hakemusta ei käsitellä, jos hakija on jo tehnyt vastaavan hakemuksen toiseen kuntaan ja asian käsittely on vielä kesken. Hakijalla voi kuitenkin olla samaan aikaan vireillä hoitopaikan tai asumispalvelujen saantia koskeva asia omassa kotikunnassaan.

Jos henkilö ei sairautensa, vammansa tai muun syyn vuoksi voi tehdä hakemusta, hän voi käyttää hakemuksen tekemisessä asiamiestä (hallintolaki, 1361/2003, 12 §). Hakemuksen voi tehdä myös hänen laillinen edustajansa.

Hallintoasian vireille tulosta säädetään hallintolain 4 luvussa.

Kunnan, johon ollaan muuttamassa, tulee välittömästi ilmoittaa hakemuksesta ja sen käsiteltäväksi ottamisesta hakijan kotikunnalle. Yhteydenotto hakijan kotikuntaan voi tapahtua salassapitovelvollisuuden estämättä. Viranomaisen oikeudesta saada salassa pidettäviä asiakirjoja ja muita asiakasta koskevia asiakirjoja ja tietoja noudatetaan muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevaa lakia (621/1999), sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevaa lakia (asiakaslaki, 812/2000) sekä lakia potilaan asemasta ja oikeuksista (potilaslaki, 785/1992).

2.2 Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi tapahtuu hakemuksen saaneessa kunnassa yhteistyössä hakijan ja hänen nykyisen kotikuntansa kanssa. Yhteistyö kuntien kesken käsittää pääasiassa asiakasta koskevien tietojen saannin asiakkaan nykyisestä kotikunnasta.

Palvelutarpeen arvioinnista on annettu valtakunnalliset suositukset, jotka löytyvät toimia -tietokannasta osoitteesta www.toimia.fi.

Kuntien tulee sopia keskenään siitä, miten yhteistyö henkilön palvelutarpeen arvioinnissa järjestetään. Uusi kotikunta päättää palvelujen järjestämisestä. On mahdollista, että entinen kotikunta on arvioinut hakijan palvelutarpeen eri tavoin kuin uusi kotikunta. Järjestämispäätös tehdään kuitenkin uudessa kotikunnassa noudatettavien periaatteiden mukaisesti. Tarjottavien palvelujen ei tarvitse olla aivan samoja kuin nykyisessä kotikunnassa.

Sosiaalihuoltolain 16 a §:n säännöstä sovelletaan myös esimerkiksi pitkäaikaissairaisiin henkilöihin, jotka ovat nykyisessä kotikunnassaan hoidossa terveydenhuollon yksikössä. Joissakin tapauksissa muuttavan henkilön terveydentila saattaa uudessakin kotikunnassa vaatia pidempiaikaista sijoitusta terveydenhuollon toimintayksikössä, esimerkiksi terveyskeskuksen vuodeosastolla. On myös mahdollista, että henkilön tarvitsemat asumispalvelut edellyttävät välittömästi määrättyjä täydentäviä terveydenhuollon palveluja. Tarvittavien terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä on sovittava uuden kunnan sosiaali- ja terveystoimen kesken ennen kuin hakijalle annetaan palveluja koskeva päätös. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välisessä yhteistyössä hyödynnetään kuntien SAS (seuraa - arvioi - sijoita) -työryhmiä.

Toisesta kunnasta muuttavaa henkilöä ei saa kohdella palvelujen tarjoamisessa eri tavalla kuin kunnassa jo asuvia henkilöitä; muuttajaa ei saa asettaa heitä huonompaan tai parempaan asemaan. Tarjottavan palvelun tulee olla samanlaista kuin mitä tarjottaisiin kunnassa jo asuvalle henkilölle, jonka palvelutarve on arvioitu samantasoiseksi. Palvelujen taso tulee olla sama kaikilla kuntalaisilla riippumatta siitä, että nyt kyseessä olevissa tapauksissa henkilön aikaisempi kotikunta maksaa hoidon kustannukset. Palvelujen tasolla kuntalaisten kesken tarkoitetaan samassa tilanteessa olevien kuntalaisten keskinäistä yhdenvertaisuutta suhteessa tarvittavaan palveluun. Palvelutarpeen arviointi tapahtuu aina yksilökohtaisella harkinnalla. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää palvelupaikkaa juuri tietystä palveluyksiköstä.

Hakijan palvelutarpeen arvioinnissa voidaan käyttää apuna erilaisia toimintakyvyn arviointijärjestelmiä. Tällaisia ovat vanhustenhuollossa esimerkiksi RAVA- ja RAI-indeksit. Myös vammaisten henkilöiden palvelutarpeen ja yksilöllisen avuntarpeen arviointiin on kehitetty omia arviointijärjestelmiä.

Kunnan eri hallintokuntien välillä tehtävässä yhteistyössä tulee ottaa huomioon, mitä tietojen antamisesta, salassapitovelvollisuudesta ja vaitiolovelvollisuudesta on laissa säädetty.

Hallintolain 23 §:n mukaan hallintoasiat on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytyksiä.

Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

2.3. Hakijan tahdon ja hänen etunsa huomioon ottaminen

2.3.1. Hakijan kuuleminen

Palvelutarpeen arvioinnissa on lähtökohtana henkilön oman mielipiteen ja hänen toivomustensa selvittäminen. On myös varmistettava siitä, että muuttaminen on hakijan oman toiveen ja hänen etunsa mukaista. Tämä on tärkeää erityisesti niissä tilanteissa, joissa henkilön omat toiveet ja mielipide poikkeavat hänen edustajansa taikka omaistensa tai muiden läheistensä mielipiteistä. Pääsääntönä on, että hakijaa kuullaan palvelutarpeen arvioinnissa henkilökohtaisesti kotikunnasta saadun kirjallisen selvityksen lisäksi.

Hakijan kuulemisesta ja hänen mielipiteensä ja etunsa huomioon ottamisesta on säännöksiä hallintolaissa, asiakaslaissa ja potilaslaissa. Asiakaslain 9 §:n mukaan silloin, jos täysi-ikäinen henkilö ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoonsa liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on hänen tahtoaan selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa, esimerkiksi edunvalvojan, taikka hänen omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa. Hakijan edunvalvojan tai muun laillisen edustajan kuulemisesta säädetään hallintolain 35 §:ssä.

Tarvittaessa asiakasta kuultaessa tulee käyttää apuna tuettua päätöksentekoa ja avusteista kommunikaatiota selvitettäessä hakijan omia tarpeita, tahtoa ja toiveita.

Tietojen antamisesta, salassapitovelvollisuudesta ja vaitiolovelvollisuudesta henkilön sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevia asioita käsiteltäessä on säännöksiä asiakaslaissa, potilaslaissa, viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä henkilötietolaissa (523/1999).

Hakijan kuulemisesta ennen häntä koskevan päätöksen tekemistä säädetään hallintolain 34 §:ssä.

2.3.2. Hakijan etu on ensisijainen ratkaisuperuste

Sosiaalihuollon asiakaslain 8 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu.

Pääsääntöisesti henkilön palvelutarvetta arvioitaessa henkilön oma tahto ja toivomukset tulisi selvittää tapaamalla hänet ja tarvittaessa hänen läheisensä. Jos se on kuitenkin esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi hankalaa, voidaan nykyiseltä kotikunnalta pyytää ajantasainen selvitys henkilön palvelutarpeesta. Tässä yhteydessä on huolehdittava myös asiakkaan kuulemisesta ja hänen oman mielipiteensä ja tahtonsa selvittämisestä.

Muuttotilannetta ja vaikutuksia tulee arvioida asiakkaan kokonaisedun huomioon ottavalla tavalla. Muuton on tapahduttava henkilön itsensä, ei esimerkiksi hänen omaistensa tarpeista lähtien. Jos hakija ei kykene ilmaisemaan omaa tahtoaan, on sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden viime kädessä arvioitava hakijan kokonaistilanne.

2.4 Palveluista ja hoitopaikasta tehtävä päätös

Sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalipalvelujen myöntämisestä on tehtävä päätös. Hallintopäätöksen tekemisestä ja muodosta säädetään hallintolain 4 luvussa. Päätös on annettava kirjallisesti.

Kun hakijalle voidaan osoittaa paikka esimerkiksi palveluasumisyksikössä, asiasta on tehtävä päätös. Tämän päätöksen tiedoksisaannista alkavat kulua luvussa 2.5. selostetut määräajat sekä muutoksenhaku-aika. Päätös voi sisältää myös sijoittamisen lyhytaikaiseksi tarkoitettuun, väliaikaiseen hoitopaikkaan odottamaan varsinaisen paikan avautumista. Oikeuskäytännössä on katsottu, että hallintopäätös tulisi tehdä jo niin sanotun jonoon ottamisen yhteydessä, koska tällöin asiallisesti päätetään siitä, pystytäänkö asiakkaalle järjestämään hänen hakemansa palvelu ja sijoituspaikka vai ei. On perusteltua, että asiakas saisi muutoksenhakukelpoisen päätöksen palvelutarpeen tultua arvioiduksi. Mikäli kunta ei pysty järjestämään hakijalle sijoituspaikkaa tai sen vapautuminen ei olisi ajallisesti yksilöitävissä, päätöksen tulisi olla tältä osin kielteinen. Kielteinen päätös on perusteltava.

Palvelu voidaan järjestää myös palvelusetelien avulla, jos asiakas hyväksyy tämän menettelyn.

Palveluja koskeva päätös on tehtävä hallintolain 23 §:n nojalla aina ilman aiheetonta viivytystä. Laissa on kuitenkin voitu säätää erikseen päätöksen tekemisen määräajasta: Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammainen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt palvelua tai tukitointa koskevan hakemuksen, jollei asian selvittäminen erityisestä syystä (esimerkiksi vamman tai sairauden harvinaislaatuisuus) vaadi pitempää käsittelyaikaa (vammaispalvelulaki 3 a § 3 mom.).

Hakijalla on käytettävissään omassa asiassaan samat oikaisu- ja muutoksenhakekeinot kuin kunnan asukkaillakin.

2.5 Tarjottujen palvelujen vastaanottaminen ja muuttoilmoituksen tekeminen

Kun kunta on päättänyt haetun palvelun myöntämisestä, hakijan on kahden viikon kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta ilmoitettava kunnalle palvelun vastaanottamisesta. Hakijalla on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta muuttaa osoitettuun palveluyksikköön. (Sosiaalihuoltolaki 16 a § 2 momentti.)

Jos hakija laiminlyö edellä säädettyjen määräaikojen noudattamisen, hänen oikeutensa päätöksen mukaisiin palveluihin raukeaa. Määräaikoja laskettaessa noudatetaan lakia säädettyjen määräaikain laskemisesta (150/1930).

Henkilön tulee tehdä muuton yhteydessä muuttoilmoitus maistraatille. Kotikuntalain mukaan muuttoilmoitus on tehtävä aikaisintaan kuukautta ennen muuttopäivää ja viimeistään viikon kuluttua muuttopäivästä. Muuttoilmoituksen lisäksi henkilön on esitettävä maistraatille selvitys siitä, että hänen muuttonsa toiseen kuntaan johtuu sosiaalihuoltolain 16 a §:n mukaisesta hoitopaikan tai palvelujen saamisesta toisessa kunnassa. Kirjallisen selvityksen edelleen maistraatille toimitettavaksi voi antaa henkilölle esimerkiksi se uuden kunnan toimintayksikkö tai viranhaltija, joka on vastuussa hoidon järjestämisestä tässä kunnassa.

Palvelujen järjestämisvastuu on sidottu kotikuntaan. Tämän vuoksi kunnan tulee ohjeistaa muuttava henkilö tekemään muuttoilmoitus, koska kotikunta ei muutu ennen kuin ilmoitus on tehty. Väestökirjanpitoon merkityn kotikunnan mukaisesti määräytyvät muun muassa kuntien valtionosuudet sekä verotusoikeus.

Niin kauan kuin muuttoa ei ole tapahtunut, hakijan tarvitsemien palvelujen järjestämisestä vastaa se kunta, josta hän on muuttamassa. Muuton yhteydessä henkilön hoito on turvattava katkeamattomasti. Muuttokustannuksista vastaa muuttaja itse.

3. KOTIKUNNAN VAIHTUMISEN VAIKUTUKSET

Tärkein kotipaikkaan liittyvä vaikutus yksittäisen henkilön kannalta on kunnan jäsenyys. Jäsenyyteen liittyvistä oikeuksista tärkeimpiä ovat äänioikeus kunnallisvaaleissa, vaalikelpoisuus kunnan luottamustoimiin, oikeus kunnallisvalituksen tekemiseen sekä oikeus kunnan jäsenyyteen sidottujen kunnan laitosten, palvelujen ja sosiaalisten etuuksien käyttämiseen. Kotipaikan perusteella määräytyy myös henkilön äänestyoikeuteen ja vaalikelpoisuuteen valtiollisissa vaaleissa liittyviä asioita.

Toimeentulotuen myöntäminen kuuluu sille kunnalle, missä henkilö oleskelee. Toimeentulotukea voi siis saada sellainenkin henkilö, joka oleskelee kunnassa tilapäisesti. Muuton tapahduttua on pääsääntöisesti selvää, että toimeentulotuen myöntäminen kuuluu henkilön uudelle kotikunnalle.

Kotipaikkaan liittyy myös henkilöön kohdistuvia julkisoikeudellisia velvoitteita. Kotipaikan perusteella määräytyy muun muassa kunta, jolle yksityinen henkilö on velvollinen maksamaan kunnallisvero henkilökohtaisesta tulostaan.

Uusi kotikunta perii asiakkaalta järjestämistään palveluista asiakasmaksut omien perusteittensa mukaisesti.

Kunnan saaman valtionosuuden määrä perustuu pääosin kunnan asukaslukuun ja asukkaiden ikärakenteeseen. Lisäksi otetaan huomioon muun muassa asukkaiden sairastavuus. Näin ollen uusi kuntalainen vaikuttaa myös uuden kotikuntansa saaman valtionosuuden suuruuteen. Kunnan saama valtionosuus ja asiakkaalta perittävät maksut otetaan huomioon kuntien välisessä korvausjärjestelmässä jäljempänä tarkemmin selostettavalla tavalla.

4. KUNTIEN VÄLINEN KORVAUSJÄRJESTELMÄ

Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutokseen liittyviä kuntakorvausjärjestelmiä säädetään sosiaalihuoltolain 42a ja 42 b pykälissä. Tämän ohjeen mukaista menettelyä esimerkiksi kustannusten määrittelyssä ja laskuttamisesta suositellaan käytettäväksi aina, mikäli kuntien välisellä sopimuksella ei ole sovittu muusta menettelystä.

Kunnat voivat kuitenkin sopia säännösten estämättä myös muiden palvelujen järjestämisestä, palvelujen laajuudesta, kustannuksista korvauksen tasosta ja kustannuksista vähennettävistä tuloista toisin kuin tässä suosituksessa esitetään. (42 b § 4 mom.)

4.1 Laskutusoikeus ja lain tarkoittamat korvattavat palvelut

Sosiaalihuoltolain 42 b §:n mukaan vastuu kunnan päätökseen perustuvan perhehoidon, laitoshoidon tai asumispalvelujen tosiasiallisista kustannuksista säilyy muuton jälkeen henkilön aiemalla kotikunnalla. Tämä koskee sekä sosiaalihuoltolain 16 a että 42 a §:ssä tarkoitettuja tilanteita.

Laskutusoikeus koskee ensinnäkin jo laitokseen, asumispalveluihin tai perhehoitoon toisen kunnan alueelle sijoitettuja, jos henkilö valitsee hoito- tai asumispalveluyksikön sijaintipaikkakunnan kotikunnakseen. Kotikunta on näissä tapauksissa saattanut jo antaa maksusitoumuksen tai tehnyt ostopalvelusopimuksen yksikön sijaintikunnan kanssa.

Toiseksi laskutusoikeus koskee 42 b §:n 1 momentissa mainittuja laitoshoidtoa, asumispalveluja ja perhehoitoa, joiden tarpeessa henkilö on sillä hetkellä kun hän haluaa muuttaa kotikunnasta toiseen kuntaan. Palvelujen tarve johtuu siitä, että henkilö ei kykene itsenäiseen asumiseen, vaan on selviytyäkseen välttämättä kyseisten palvelujen tarpeessa eikä tavanomainen muutto ole mahdollinen. Laskutusoikeus kattaa myös palvelun välttämättömät liitännäispalvelut, joita saattavat olla esimerkiksi kotisairaanhoidosta, turvapuhelimesta ja päivystyksestä aiheutuvat kustannukset.

Uusi kotikunta laskuttaa kustannuksia vastaavan korvauksen aiemmalta kotikunnalta. Korvausta laskettaessa tosiasiallisista kustannuksista vähennetään seuraavat erät:

- 1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 55 §:ssä tarkoitettua valtionosuusprosenttia vastaava valtionosuus kyseisen henkilön ikäluokan perusteella määräytyvistä sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisista kustannuksista asukasta kohti sekä
- 2) henkilöltä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisesti tai muuten perityt asiakasmaksut sopimuksen piiriin kuuluvista palveluista.

Henkilön entinen kotikunta vastaa laitoshoidon, perhehoidon tai asumispalvelujen tosiasiallisista kustannuksista. Uusi kotikunta vastaa muista kustannuksista. Tällaisia kustannuksia ovat muun muassa

- henkilön sairastumisesta johtuvat terveydenhuollon menot
- henkilölle sattuneesta tapaturmasta aiheutuvat terveydenhuollon menot
- sellaisen hammashoidon, joka ei normaalisti sisälly kyseiseen hoitopalveluun, kustannukset

Jos palveluun sisältyy säännönmukaisena osana terveydenhuollon ammattihenkilön palveluja, ne katsotaan kuuluviksi kotikunnan maksettaviin kustannuksiin. Jos esimerkiksi vanhainkodissa järjestetään osana hoitoa lääkärin tai sairaanhoitajan säännöllisesti tekemät käynnit, niistä aiheutuva kustannus kuuluu myös entiseltä kotikunnalta veloittettavaan osuuteen. Lähtökohtana on muutoinkin, että hoito- tai asumispalveluyksikössä kaikille asiakkaille yhdenvertaisesti järjestettävät palvelut kuuluvat laskutuksen piiriin.

Jos laissa on määritelty johonkin hoitomuotoon sisältyvät palvelut, niiden kustannukset sisältyvät laskutettaviin kustannuksiin

Uusi kotikunta voi laskuttaa entistä kotikuntaa henkilölle tarjottavista palveluista vasta muuton tapahduttua tai muuttoilmoituksen saavuttua maistraattiin. Kunta ei näin ollen voi saada hakijalle varatusta hoitopaikasta korvausta entiseltä kotikunnalta muuttoa edeltävältä ajalta.

Kuntakorvausjärjestelmää sovelletaan niin kauan, kuin uusi kotikunta vastaa palvelujen järjestämisestä. Jos henkilön kotikunta vaihtuu hänen muuttaessaan edelleen uudelle paikkakunnalle, siirtyy vastuu palvelujen järjestämisestä seuraavalle kotikunnalle. Vastuu palvelujen kustannuksista säilyy kuitenkin edelleen samalla kunnalla eli sillä kunnalla, josta henkilö on ensimmäisen kerran muuttanut pois sosiaalihuoltolain 16 a §:n nojalla, tai jonka sijasta hän on valinnut kotikunnakseen palvelujen sijaintipaikkakunnan kotikuntalain 3 a §:n nojalla. Näissä muuttotilanteissa noudatetaan soveltuvin osin samoja menettelyjä kuin ensimmäisen muuton tapahduttua. Hoidon tarpeen arvioinnissa keskeinen yhteistyötaho on luonnollisesti viimeisin kotikunta, jossa on ajantasaisin tieto muuttajan tilanteesta. Laskutuksen osalta on puolestaan oltava yhteydessä henkilön tätä aiempaan kotikuntaan, jolle kustannusvastuu edelleen kuuluu.

Jos tarvittavien palveluiden järjestäminen kuuluu kuntayhtymälle, noudatettaisiin kuntayhtymän normaalia laskutuskäytäntöä. Kuntayhtymä laskuttaisi henkilön kotikuntaa kussakin tilanteessa noudatettavien säännösten ja sopimusten mukaisesti. Henkilön kotikunta laskuttaisi kuntayhtymälle maksamansa kustannukset edelleen henkilön entiseltä kotikunnalta.

4.2. Sopimukset

Lain voimaan tulo ei kumoa jo annettuja kuntien välisiä maksusitoumuksia ja ostopalvelusopimuksia. Niitä on noudatettava siihen saakka, kun sopimukset ovat voimassa tai kun kunnat ovat keskenään tehneet uuden korvaavan sopimuksen. Laki ei myöskään kumoa kunnan ja yksityisen palveluntuottaja välisiä sopimuksia, joissa voi lain muutoksen myötä tapahtua uudelleensopimistarvetta.

Mikäli kuntien välillä ei ole sopimusta ja tässä tarkoitettu muutto tapahtuu, tulisi uuden kotikunnan ilmoittaa entiselle kotikunnalle etukäteen, että se noudattaa laskutuksessa tämän suosituksen mukaista menettelyä. Samalla sen tulisi ilmoittaa, onko kunnalla käytössään jäljempänä mainittu asiakaskohtainen kustannuslaskentajärjestelmä, jota kunta aikoo käyttää vai tuleeko kunta soveltamaan laskutusperusteena hoitoyksikön keskimääräisiä vuosikustannuksia. Muutoinkin selvitys laskutusperusteista tehdään riittävällä tarkkuudella viimeistään laskutuksen yhteydessä.

Jos maksuvelvollinen kunta vastustaa tai ei halua hyväksyä ilmoituksen mukaista menettelyä tämän suosituksen soveltamisesta, on asiasta pyrittävä sopimaan välittömästi kuntien kesken. Jos sopimukseen ei päästä, asia käsitellään hallintoriitamenettelyinä.

Mikäli ilman varsinaista sopimusta käyttöön otettuun menettelyyn halutaan myöhemmin muutosta, on muutoksesta myös aina sovittava kuntien kesken.

4.3 Kustannusten määräytymisen periaatteet

4.3.1 Käytettävät perusteet

Kuntien välinen korvausjärjestelmä perustuu ensisijaisesti tosiasiallisiin kustannuksiin eli asiakas- tai asiakasryhmäkohtaiseen kustannuslaskentaan. Ellei kunnassa ole käytössä asiakas- tai asiakasryhmäkohtaista kustannuslaskentaa, käytetään laskutuksen perusteena kunkin palveluyksikön tuoter ryhmäkohtaisia keskimääräisiä vuosikustannuksia.

Kustannusten lähtökohtana on palvelun toiminnasta aiheutuvat kustannukset, josta vähennetään muut toimintatuotot, asiakasmaksut ja valtionosuus. Laskutusperusteen on oltava sama kaikille hoitoyksikön asiakkaille. Valintaa keskimääräisen kustannuksen tai asiakas(ryhmä)kohtaisen kustannuksen välillä ei saa tehdä asiakaskohtaisesti.

Laskutushinnassa otetaan huomioon palvelumuodon ulkoiset ja sisäiset toimintamenot ja -tulot. Yksikkökustannuksena käytetään palvelumuodolle ominaista kustannusta käyttöpäivää, hoitopäivää tai hoitopaikkaa tai muuta vastaavaa suoritetta kohti laskettuna. Toimintamenojen lisäksi menoina otetaan huomioon osuus toimialahallinnon menoista ja aiheuttamisperiaatteen mukaiset vyörytyserät, kuten osuudet keskitetysti hoidettujen tehtävien kustannuksista (mm. vyörytyserävuokrat, palkanlaskenta ja kirjanpito tai muut vastaavat kustannukset).

Palveluasumisessa asiakkaalta laskutettaviin tiloihin liittyviä kustannuksia ei oteta huomioon, joten myöskään laskutettavia vuokria tuloina ei vähennetä.

Jos kunta järjestää laskutusoikeuden piiriin kuuluvalla henkilölle hoitopaikan muuna kuin kunnallisena tuotantona, entistä kotikuntaa laskutetaan summalla, josta on vähennetty mahdollinen arvonnalisäveron laskennallinen palautus. Laskutussummaan ei voi ilman kuntien sopimista lisätä kunnalle ostopalvelujen hallinnosta tai tuotannon valvonnasta aiheutuvia kustannuksia.

4.3.1 Muiden toimintatuottojen vähentäminen

Korvausperusteena olevista bruttokustannuksista vähennetään muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot. Muita kuin varsinaisen toiminnan tuottoja ovat tuotot, joilla on yhteys tehtävän suoritettuotantoon kuulumatta kuitenkaan siihen. Näitä tuottoeriä voivat olla muun muassa ateriapalvelujen myyntitulot muille kuin kyseisen palveluyksikön asukkaille tai muista tilojen ja laitteiden vuokraamisesta. (ks. Kustannuslaskentaopas kunnille ja kuntayhtymille s. 75).

4.3.2 Asiakasmaksun vähentäminen

Asiakasmaksu vähennetään kuntalaskussa asiakaskohtaisesti. Asiakasmaksua ei oteta kuntalaskussa lainkaan huomioon, jos asiakkaalta ei hänen vähävaraisuutensa vuoksi tai lain erityissäännöksen nojalla peritä asiakasmaksua. Ellei asiakaskohtaista asiakasmaksua pystytä arvioimaan riittävällä tarkkuudella, käytetään kunkin hoitoyksikön keskimääräisiä asiakasmaksutuottoja.

4.3.3 Valtionosuuden vähentäminen

Maksuosuudesta vähennetään kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia (34,11 % v. 2011) vastaava prosenttiosuus kyseisen henkilön ikäluokan perusteella määräytyvistä kunnan peruspalvelujen valtionosuuden osana olevista perushinnoista/asukas. Ikäluokka määritellään asiakkaan iän mukaan kyseisen vuoden viimeisenä päivänä. Valtionosuus vähennetään myös muuttamisvuodelta sekä seuraavalta vuodelta, vaikka valtionosuuden laskennassa aiheutuvasta viiveestä johtuen näiden vuosien valtionosuus maksetaan entiselle kotikunnalle. Viiveestä johtuen uusi kotikunta saa valtionosuuden näiltä vuosilta keskimäärin 1,5 vuotta senkin jälkeen kun asiakas on siirtynyt pois uuden kotikunnan palvelujen piiristä.

4.3.4 Kuntien keskinäiset korvaukset ja palveluseteli

Jos asiakkaan alkuperäinen kotikunta järjestää 42 b § 1 momentissa mainittuja palveluja palvelusetelien avulla kotikunnan ulkopuolella, tämänkaltaisessa tilanteessa asiakkaalla on oikeus vaihtaa kotikuntaa kotikuntalain 3a § perusteella. Asiakas voi tässä tapauksessa hakea palveluja uudesta kotikunnastaan, joka tekee asiasta päätöksen.

Uuden kunnan järjestämän palvelun kustannuksista vastaa alkuperäinen kotikunta. Tämänkaltaisessa tilanteessa asiakkaan kannattaa ottaa yhteyttä kuntiin ennen muuttoilmoituksen tekemistä, jotta kunnat voivat sopia siirtymävaiheen kustannusten maksamisesta.

Kunta voi järjestää 42 b:ssä mainitut palvelunsa, joista voidaan laskuttaa alkuperäistä kotikuntaa, myös palveluseteleillä. Jos näin tapahtuu ja asiakas hyväksyy palvelusetelin palvelunjärjestämis-
muotona, palvelujen järjestämisestä aiheutuu kunnalle kustannuksia palvelusetelin arvon ja mahdollisen laskennallisen arvonlisäveron erotuksen verran. Mainittu erotus voidaan laskuttaa aikaisemmalta kotikunnalta. Myöskään palveluseteleillä järjestettävässä palvelussa ei laskutettavaan summaan voi lisätä hallintokustannuksia.

4.4 Laskutus

4.4.1 Laskutus jälkilaskutuksena

Laskutus on tarkoitettu tehtäväksi jälkilaskutuksena vuosittain. Laskutus perustuu joko asiakas- tai asiakasryhmäkohtaiseen kustannuslaskentajärjestelmään, tai varainhoitovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaisiin kustannuksiin, joista esimerkit luvuissa 4.6.1 ja 4.6.2.

Edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaiset kustannukset tarkistetaan varainhoitovuoden hintatasoon julkisten menojen hintaindeksin Kuntatalous/sosiaali- ja terveydenhuolto (JHMI 2005=100) avulla. Esimerkiksi vuodelta 2011 tapahtuva laskutus perustuu vuoden 2010 tilinpäätökseen ja sen mukaiset kustannukset tarkistetaan vuoden 2011 tasoon käyttäen vuoden 2010 kolmannen vuosineljänneksen indeksilukua, joka julkaistaan loka-marraskuussa 2011. Esimerkiksi Q3 2010/Q3 2009 indeksimuutos on ollut 2,4 prosenttia (laskettu pistelukujen Q3/2010=116,8 ja Q3 2011=114,1 mukaan), jota olisi käytetty vuoden 2010 kustannusten tarkistukseen, jos laskutus olisi tehty vuodelta 2010.

Jos halutaan käyttää kuukausikohtaista laskutusta, arvioidaan alkuvuonna edellisen vuoden tilitietojen perusteella mahdollisimman tarkat kustannukset ja sen perusteella vuosilaskutushinta, joka jaetaan kahdellatoista. Laskutettu määrä tarkistetaan tilinpäätöksestä saatujen tietojen mukaiseksi indeksikorotus huomioon ottaen joulukuun laskussa.

Lasku on lähetettävä kalenterivuoden loppuun mennessä. Laskusta on käytävä ilmi laskutusperusteet: toiminnasta aiheutuneet kustannukset, mahdollisesti vähennetyt muut toimintatulot ja asiakasmaksut sekä valtionosuus.

Laskutushinta/vuosi = Kustannuspohja – mahdolliset vähennettävät toimintatulot – asiakasmaksut – sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus

Esimerkkejä laskutuskäytännöistä:

1. Jos tuottajana on kunta, jossa asiakas asuu, kunta laskuttaa aikaisempaa kotikuntaa.
2. Jos tuottajana on kuntayhtymä (myös erityishuolto), kuntayhtymä voi laskuttaa aikaisempaa kotikuntaa samoin perustein kuin jäsenkuntaa erityislakeja ja sopimuksia noudattaen ottaen lisäksi huomioon sosiaalihuoltolain 42 b §:ssä tarkoitetut vähennykset. Jos kuntayhtymä ei laskuta entistä kotikuntaa, uusi kotikunta laskuttaa aikaisemmalta kotikunnalta kuntayhtymälle maksamansa osuuden em. vähennykset huomioon ottaen.
3. Jos asiakas on sijoitettuna kotikuntansa ulkopuolella yksityisellä palveluntuottajalla ja asiakas vaihtaa sijaintikunnan kotikunnakseen, laskutus tapahtuu lähtökohtaisesti uuden kotikunnan kautta.

4.4.2 Vajaiden vuosien laskutushinta

Jos asuminen alkaa tai päättyy kesken kalenterivuoden, maksu vajaalta vuodelta (tulo- ja lähtöpäivä lasketaan mukaan hoitopäiviin) määrätään hoitopäivien suhteessa seuraavasti:

Vuosimaksu * hoitopäivien määrä/364

4.5 Kustannuskorvausten kirjanpidollinen käsittely

4.5.1. Uuden kotikunnan kotikuntakorvaustulot

Uuden kotikunnan järjestämistään palveluista kotikuntalain nojalla perimät kotikuntakorvaustulot kuuluvat myyntituottoihin: *Myyntituotot/Korvaukset kunnilta ja kuntayhtymiltä/Kotikuntakorvaukset* (tililuettelomalli 3100–3129). Kirjanpidossa on perusteltua seurata näitä kotikuntalain muutoksen perusteella laskutettavia kotikuntakorvaustuloja tässä tiliryhmässä omalla erillisellä tilillä (esim. 3105 tai joku vapaana oleva tilinumero, *Kotikuntakorvaukset entiseltä kotikunnalta* tms. tilin nimi) tai käyttäen muuta tilirakenteen tunnistetta erotteluun. Jos uusi kotikunta on järjestänyt palvelun kuntayhtymästä ja kuntayhtymä laskuttaa suoraan entistä kotikuntaa, myös tämän kuntayhtymän on perusteltua kirjata myyntituotot edellä esitetyllä tavalla.

4.5.2. Aikaisemman kotikunnan kotikuntakorvausmenot

Aikaisemman kotikunnan kotikuntalain muutoksen perusteella maksettavat kotikuntakorvausmenot kuuluvat asiakaspalvelujen ostoihin kunnilta tai kuntayhtymiltä (tililuettelomallin tiliryhmä 4300–4339). Aikaisemman kotikunnan on perusteltua seurata kotikuntalain muutoksen nojalla maksaan velvoitettuja kotikuntakorvausmenojaan omalla erillisellä tilillä kyseisessä tiliryhmässä: *Palvelujen ostot/esim. Asiakaspalvelujen ostot, kotikuntalain kotikuntakorvaukset* (vapaana oleva tilinumero 43xx, lisäksi sektorijako tilitunnisteella kunnilta tai kuntayhtymiltä riippuen laskuttajasta).

4.5.3. Kustannusten seurantaveloitteet

Kotikuntakorvaustulojen sekä -menojen erillinen seuranta kirjanpidossa on välttämätöntä, sillä lakimuutosten kustannusvaikutuksia sekä vaikutuksia kuntien palvelujärjestelmään ja asiakkaiden asemaan tullaan seuraamaan. Seurannan tuloksista raportoidaan vuoden 2013 aikana ja niiden perusteella ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

4.6. Esimerkkejä kustannusten määräytymisestä

4.6.1 Tehostettu palveluasuminen

Kustannukset tilinpäätöksen mukaan

Asiakas hakee hoitopaikkaa kunnasta X ja saa myöntävän päätöksen, kunta tarjoaa paikkaa tehostetun asumispalvelun yksiköstä. Asiakas hyväksyy tarjotun paikan, ilmoittaa paikan vastaanottamisesta ja muuttaa asumispalveluyksikköön.

Palvelutalon kulurakenne viimeksi valmistuneen tilinpäätöksen mukaan:

- Henkilöstökulut 2,1 miljoonaa
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat 0,2 miljoonaa
- Suunnitelman mukaiset poistot 0,1 miljoonaa

- Osuus sosiaali- ja terveystoimen hallintokustannuksista 0,1 miljoonaa (ei osuutta yleis- eikä keskushallinnon menoista)
- Ulkoisia palvelujen ostoja 0,1 miljoonaa
- Sisäisiä laskutuksia netto (mm. kotisairaanhoido, siivous, taloushallinto) 0,7 miljoonaa
- Yhteensä 3,3 miljoonaa euroa
- Hoitopaikkamäärä 72, keskimääräinen käyttöaste 68 asiakaspaikkaa
- Yhden laitospaikan keskimääräinen yksikkökustannus $= 3,3 \text{ miljoonaa} / 68 = 48\,500$ (133 €/hoitopäivä), jota korotetaan julkisten palvelujen hintaindeksillä (sosiaali- ja terveydenhuolto)

Palveluasunnon vuokra

Palvelutaloon liittyviä vuokria ei oteta huomioon asiakasmaksutuloina, kuten ei myöskään oteta huomioon rakennuksen pääoma- huolto- lämmitys tai muuta rakennukseen liittyviä kustannuksia.

Asiakasmaksun vähentäminen

Palvelutalon keskimääräinen asiakasmaksu vähennetään henkilökohtaisen asiakasmaksun mukaisena, jos kunta pystyy erittelemään asiakasmaksut henkilöille. Ellei asiakastasoista laskentajärjestelmää ole, käytetään edellisen tilinpäätöksen mukaisia keskimääräisiä ko. yksikön asiakasmaksuja, jotka ovat esimerkissä 13 200 €/vuosi.

Valtionosuuden vähentäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon perushinnat ikäryhmittäin vuonna 2011 (euroa/asukas):

Ikäryhmä	Sosiaalihuolto	Terveydenhuolto	Yhteensä
0–6-vuotiaat	6 355,93	826,49	7 182,42
7–64-vuotiaat	295,68	897,83	1 193,51
65–74-vuotiaat	861,74	2 108,69	2 970,43
75–84-vuotiaat	5 195,43	4 064,10	9 259,53
Yli 85-vuotiaat	14 266,09	7 050,66	21 316,75

Valtionosuusprosentti määräytyy kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 55 §:n nojalla. Valtionosuusprosentti vuonna 2011 on 34,11 %.

Kotikuntaa käyttävä asiakas on vuoden viimeisenä päivänä 78-vuotias, joten käytetään sen mukaista riviä. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset vuonna 2011 ovat 9 259,09 €, jolloin vähennettäväksi määräksi vuoden 2011 valtionosuusprosentilla 34,11 % saadaan: $9\,259,09\text{ €} \cdot 34,11\% = 3\,158,28\text{ €}$.

Muiden toimintatuottojen vähentäminen

Muita toimintatuottoja ei kyseisessä palveluasunnossa ole.

Laskutushinta

Laskutushinta/vuosi = Kustannuspohja – asiakasmaksut – sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus $48\,500\text{ €} (+ \text{indeksikorotus}^2 \text{ Q3 } 2011 / \text{Q3 } 2010 - (13\,200 + 3\,158,28)) = 33\,305,72\text{ €}$
Esimerkiksi asiakas muuttaa 5. marraskuuta, jolloin laskutettavia päiviä on marraskuussa 26 ja joulukuussa 31, yhteensä 57 päivää. Laskutettava summa tältä vuodelta:

Koko vuoden laskutettava summa $(33\,305,72\text{ €}) \cdot 57 / 364 = 5\,215,46\text{ €}$

4.6.2 Vanhainkoti

Esimerkin lähtöoletukset ja tilinpäätöksen mukaiset kustannukset

Asiakas (ikä muuttovuoden lopussa 90 vuotta) hakee hoitopaikkaa kunnasta X ja saa myöntävän päätöksen vanhainkodista. Asiakas hyväksyy hoitopaikan ja muuttaa hoitopaikkaan. Kunnalle X syntyy oikeus laskuttaa aikaisempaa kotikuntaa.

Vanhainkodin kustannukset ovat viimeksi valmistuneen tilinpäätöksen mukaan seuraavanlaiset (tuhatta euroa)

Vanhainkodin kustannusperusteeseen menoiksi luetaan mukaan

• Henkilöstökulut	3162,45
• Palvelujen ostot	746,75
• Aineet, tarvikkeet ja tavarat	249,40
• Muut toimintakulut	250,00
• Sisäiset kulut	75,50
• Vyörytyserät	44,95
• Poistot	34,80
• Yhteensä	4 563,85

² Esimerkkilaskelmassa on käytetty muutosta Q3 2010 /Q3 2009: 2,4 %, koska oikea muutos ei ollut vielä ohjeen kirjoitushetkellä tiedossa. Indeksien muutos löytyy osoitteesta: <http://www.stat.fi/til/jmhi/index.html> tai osoitteesta: www.stat.fi hakusanalla julkisten menojen hintaindeksi → taulukot, josta valitaan [Liitetaulukko 2. Kuntatalous tehtäväalueittain 2005=100](#)

Korvausperusteena olevista bruttokustannuksista vähennetään muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot. Vanhainkodilla on keittiö, joka myy ateriapalveluja myös terveyskeskukselle

- Sisäiset myyntitulot 51

Laskutusperuste

$$\begin{aligned} &= \text{toiminnasta aiheutuvat bruttokustannukset} - \text{vähennettävät toimintatulot} \\ &= 4\,563,85 \text{ €} - 51 \text{ €} = 4\,512,85 \text{ €} \end{aligned}$$

Vanhainkodissa on 92 asumispaikkaa, keskimääräinen käyttöaste on 89 asukasta, joten kustannusperuste per asiakas

$$= 4\,512\,850 \text{ €} / 89 = 50\,706,18 \text{ €}, \text{ jota korotetaan julkisten menojen hintaindeksillä Q3 2011 / Q3 2010, joka julkaistaan lokakuussa 2011.}$$

Asiakasmaksujen vähentäminen

Asiakasmaksut vähennetään asiakkaalle tehdyn asiakasmaksupäätöksen mukaisena. Asiakasmaksu on 500 €/kk, 6 000 €/vuodessa.

Valtionosuuden vähentäminen

Valtionosuusprosentti määräytyy kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n nojalla. Valtionosuusprosentti vuonna 2011 on 34,11 %.

Kotikuntaa käyttävä asiakas on vuoden viimeisenä päivänä 90-vuotias, joten käytetään sen mukaista riviä. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset vuonna 2011 ovat 21 316,69 €, jolloin vähennettäväksi määräksi vuoden 2011 valtionosuusprosentilla 34,11 % saadaan:

$$21\,316,75 \text{ €} * 34,11 \% = 7\,271,14 \text{ €}.$$

Laskutushinta

Aikaisempaa kotikuntaa laskutetaan seuraavan kaavan mukaan:

Kustannusperuste – asiakasmaksut – sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus

$$\begin{aligned} &= 50\,706,18 \text{ €} (+ \text{indeksikorotus}^3), - 6\,000 - 7\,271,14 \\ &= 50\,706,18 \text{ €} * 1,024 - 6\,000 - 7\,271,14 = 38\,651,99 \text{ €} \end{aligned}$$

³ Oikea indeksikorotus tiedetään vasta lokakuussa 2011, mutta esimerkkilaskelmassa käytetään vuosien 2010 ja 2009 kustannustennousua, 2,4 %.

